

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

**ΣΧΟΛΗ ΝΟΜΙΚΩΝ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΙΤΛΟ "ΣΩΜΑΤΕΙΑ"

ΜΑΘΗΜΑ: ΣΥΝΘΕΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Α. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

**ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ ΗΡΑΚΛΗΣ
ΑΜ: 1340200300652**

**1
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:**

- **ΕΙΣΑΓΩΓΗ**
- **ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ**
- **ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΣΗΜΕΡΑ:**
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΣΚΟΠΟΣ
ΔΙΑΛΥΣΗ
- **ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΕΛΛΗΝΕΣ;**
- **ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΑΠΟ ΑΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΝΩΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ**
- **ΠΕΡΙΛΗΨΗ**
- **ΛΗΜΜΑΤΑ**
- **ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**
- **ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ**
- **ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η νομική ύπαρξη του σωματείου όπως έχει διαμορφωθεί σήμερα, αποτελεί την τυπική μορφή μιας ευρύτερης έννοιας,

της ένωσης προσώπων. Πάντως το γεγονός ότι τα σωματεία αποτελούν την τυπική μορφή, σχετίζεται με τη συγκεκριμένη κατα το νόμο διαδικασία που ακολουθείται για την ίδρυση και απόκτηση νομικής προσωπικότητας και όχι με το επίπεδο συνταγματικής προστασίας που απολαμβάνουν, καθώς το άρθρο 12 του Συντάγματος περιλαμβάνει στο προστατευτικό πεδίο του και τις άτυπες μορφές ένωσης προσώπων, μορφές δηλαδή χωρίς νομική προσωπικότητα

Αποτελεί το σωματείο, μια ειδικότερη έκφανση, την πραγμάτωση του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι, όπως αυτό απαντάται ήδη από τα πρώιμα χρόνια της ελληνικής συνταγματικής ιστορίας.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Στο Σύνταγμα του 1844 δεν θα ανέμενε βέβαια κανείς να εντοπίσει οποιαδήποτε αναγνώριση δικαιωμάτων συνένωσης, καθώς όπως εμφανώς προκύπτει τόσο από τη δομή του, όσο και από τον τρόπο δημιουργίας του, ήταν πρακτικά αδύνατο να περιληφθούν διαταξεις κοινωνικής υφής. Αντίθετα, μάλλον

επιχειρήθηκε μια «συνταγματική επικύρωση» της μοναρχίας. Στο Σύνταγμα του 1864 αναγνωρίζεται στους Έλληνες το «δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι»¹, ανεξαρτητοποιώντας μάλιστα την άσκηση του δικαιώματος από προηγούμενη άδεια της αρχής². Το Σύνταγμα του 1864 επέτρεψε στις πρώτες μορφές ενώσεων να κάνουν την εμφάνισή τους στη χώρα, ενώ την εμφάνισή τους κάνουν και τα πρώτα επαγγελματικά σωματεία.

Στο Σύνταγμα του 1911 περιλήφθηκε το άρθρο 11 το οποίο έθεσε στο προστατευτικό του πεδίο τις συνενώσεις που η δράση τους δεν αντίκειτο στο νομο και με οποιοδήποτε σκοπό, πλην οικονομικό.

Στην ίδια λογική κινήθηκε και το Σύνταγμα του 1927 περιλαμβάνοντας αυτολεξί τις προϋπάρχουσες διατάξεις, ενώ στη συνέχεια η ελευθερία της συνένωσης δεν έτυχε της ίδιας αντιμετώπισης καθώς έφτασε σε σημείο να ανασταλεί ακόμα και η ισχύς του άρθρου 11 του Συντάγματος του 1952 με πλαστό ΒΔ κατά τη Δικτατορία του 1967.

Το Κυβερνητικό Σχέδιο Συντάγματος του 1974, σε συνδυασμό με την κατάρρευση της δικτατορίας ήταν η απαρχή για την ένταξη της ελευθερίας της συνένωσης στο συνταγματικό πλαίσιο όπως το γνωρίζουμε σήμερα.

---

¹ Βλ. Σχετικά Σαράντη Ορφανουδάκη, σελ 13 «Η ελευθερία της συνένωσης»

² Πάντως στην πράξη η Διοίκηση παρενέβη και εμπόδισε τη δημιουργία ενώσεων που η ίδια δεν ενέκρινε, καθιστώντας ανεφάρμοστη τη συνταγματική επιταγή

Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΣΗΜΕΡΑ:

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Το ελληνικό Σύνταγμα με το άρθρο 12, εξοπλίζει τις ενώσεις προσώπων, τυπικές και μη, με μια ιδιαίτερης υφής προστασία, καθώς απεξαρτά πλήρως τη δημιουργία της ένωσης από προηγούμενη άδεια της αρχής. Το άρθρο 12 εξασφαλίζει τη θετική και την αρνητική συνεταιριστική ελευθερία, εξειδικεύοντάς την στις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ενώσεις, καθώς οι κερδοσκοπικού χαρακτήρα ενώσεις συναντούν συνταγματικές εγγυήσεις σε άλλα άρθρα του Συντάγματος.

Τα σωματεία λοιπόν, ως η τυπική μορφή ένωσης προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, τίθενται με το άρθρο 12 υπό την συνταγματική σκέπη. Συγκεκριμένα η παραγραφος 1 ορίζει: « οι Έλληνες έχουν το δικαίωμα να συνιστούν ενώσεις και μη κερδοσκοπικά σωματεία, τηρώντας τους νόμους, που ποτέ όμως δεν μπορούν να εξαρτήσουν την άσκηση του δικαιώματος αυτού απ'ο προηγούμενη άδεια.»

Χαρακτηριστικό γνώρισμα αποτελεί η συνεταιριστική ελευθερία και περιεχόμενο αυτής, το δικαίωμα της ελεύθερης ίδρυσης των σωματείων όπως και το δικαίωμα αποχής από την ίδρυση τέτοιων.

Το δικαίωμα αυτό αναπτύσσει αμυντικό³ χαρακτήρα και

---

³Βλ σχετικά με ορισμό Α Δημητρόπουλο, σελ 27, “Συνταγματικά Δικαιώματα Γενικό Μέρος»

στρέφεται έναντι του κράτους ⁴ απαγορεύοντας την οποιαδήποτε ανάμιξη του στο κατα πόσο θα ιδρυθεί η όχι ένα σωματείο, καθώς ορίζει ρητά η συνταγματική επιταγή την απεξάρτηση του δικαιώματος απο προηγούμενη άδεια.

Έναντι της κρατικής αλλά και της ιδιωτικής εξουσίας στρέφεται το δικαίωμα εισόδου στα σωματεία ως επι μέρους δικαίωμα της γενικότερης συνεταιριστικής ελευθερίας. Εφόσον μια νέα είσοδος νέου μέλους δεν προσκρούει στους όρους του καταστατικού του σωματείου⁵ ή στην ιδιαίτερη φύση του⁶, η είσοδος αυτή δεν μπορεί να αποκρουσθεί ούτε απο το ίδιο το σωματείο.

Μέρος της συνεταιριστικής ελευθερίας αποτελεί και το δικαίωμα συμμετοχής του ατόμου στη «ζωή» του σωματείου. Στρέφεται έναντι του κράτους, το οποίο υποχρεούται να απέχει από ενέργειες που θα παρεμπόδιζαν τη συμμετοχική δράση του μέλους στο σωματείο, όπως και από ανάλογες ενέργειες που θα εξανάγκαζαν στην εν λόγο δράση. Ως αμυντικό δικαίωμα, στρέφεται έναντι των τρίτων αναπτύσσοντας έτσι εξωτερικό χαρακτήρα, στρέφεται όμως κυρίως και έναντι της ίδιας της ένωσης, αναπτύσσοντας εσωτερικό χαρακτήρα. Αυτός ο εσωτερικός χαρακτήρας του δικαιώματος είναι που εξασφαλίζει και εξασφαλίζεται από την εφαρμογή της δημοκρατικής αρχής, της αρχής δηλαδή που διέπει καθολικά τη δημόσια τάξη.

Το δικαίωμα ελεύθερης αποχώρησης απο τα σωματεία αναπτύσσει, ως μέρος της συνεταιριστικής ελευθερίας, αμυντικό χαρακτήρα τόσο κατά της κρατικής, όσο και κατά της ιδιωτικής εξουσίας, καθώς συμφωνίες που προεξοφλούν την παραμονή ατόμου σε σωματείο είναι αυτοδίκαια άκυρες.

---

⁴ Στρέφεται και έναντι οποιουδήποτε τρίτου αφού πρόκειται για απόλυτο δικαίωμα αλλά πρακτικά τέτοιες παρεμβολές αφορούν κυρίως το κράτος

⁵ Το καταστατικό του σωματείου πρέπει να είναι σύμφωνο με το Σύνταγμα για να υπάρξει έγκυρη διάταξη απαγόρευσης εισόδου

⁶ π.χ. Εθνικοτοπικά σωματεία με σκοπό την εγγραφή μελών απο συγκεκριμένη επαρχία

Το σωματείο προστατεύεται στο άρθρο 12 ως μια λειτουργική οντότητα. Η συνταγματική προστασία δηλαδή, δεν απευθύνεται μόνο στα μέλη του αλλά πολύ περισσότερο στο ίδιο το σωματείο ως σύνολο, εξασφαλίζοντας την απρόσκοπτη λειτουργία του.

ΣΚΟΠΟΣ

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον ως προς την φιλελευθεροποίηση του σωματειακού δικαίου, αποκτά και ο σκοπός του σωματείου. Η ελευθερία προσδιορισμού του σκοπού του σωματείου εντάσσεται στη γενική συνεταιριστική ελευθερία. Ο σκοπός του σωματείου πρέπει να είναι συμφωνος κατ'αρχήν, με το Σύνταγμα και τους νόμους⁷. Αρκεί ο σκοπός να είναι νόμιμος για να αναγνωρισθεί η εγκυρότητά του και να αποκτήσει συνακόλουθα νομική προσωπικότητα, καθώς το αρμόδιο δικαστήριο δεν προβαίνει σε έλεγχο σκοπιμότητας παρα μόνο

---

⁷ Κατα τον ΑΚ άρθρο 105 παρ. 3 δεν μπορεί να χει σκοπό παράνομο ή ανήθικο ή αντίθετο προς τη δημόσια τάξη. Βλ επίσης ΑΠ 470/1979 ΝοΒ 28, 273

νομιμότητας.

Ρητά το Σύνταγμα αποκλείει τον κερδοσκοπικό χαρακτήρα του σωματείου. Τέτοιος σκοπός υφίσταται όταν η ένωση αποβλέπει κυρίως στην επίτευξη κερδών, ανεξάρτητα από την παραπέρα πορεία των κερδών.(Εάν π.χ θα διαμενηθουν μεταξύ των μελών ή θα παραμείνουν στο σωματείο) Αυτό φυσικά δεν αρκεί για να χαρακτηριστεί οποιαδήποτε οικονομικής φύσεως ενέργεια του σωματείου ως κερδοσκοπική και εξ' αυτού απαγορευμένη. Δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως κερδοσκοπικό σωματείο το οποίο εκμεταλλεύεται την περιουσία του για εξυπηρέτηση του σκοπού του ή για την προαγωγή των επαγγελματικών ή οικονομικών συμφεροντων των μελών του⁸. Δευτερευόντως δηλαδή, μπορεί να ασκεί ακόμα και επιχειρηματική δραστηριότητα, αν αυτή αποβλέπει στην υλοποίηση του μη κερδοσκοπικού σκοπού του⁹. Μη κερδοσκοπικός σκοπός είναι ο αθλητικός, ο ψυχαγωγικός, ο επιστημονικός, ο φιλανθρωπικός, ο μορφωτικός και γενικά κάθε σύννομος σκοπός που δεν περικλείει την έννοια του κέρδους.

Η ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ

Το άρθρο 12 παρ 2 του Συντάγματος, προνοεί τα σχετικά με τη διάλυση των σωματείων. Συγκεκριμένα ορίζει ότι το σωματείο δεν μπορεί να διαλυθεί παρα μόνο με δικαστική

---

⁸ Βλ σχετικά Γεωργιάδη/Λιακόπουλο, ΕλλΔνη 33, 519 και ΠΠρΑθ 556/1986 ΝοΒ 35, 339

⁹ Ο Π. Νικολόπουλος θεωρεί ότι επιστημονικό σωματείο νομίμως συμμετέχει σε εταιρεία εκδόσεως βιβλίων, εφόσον έχουν συναφείς σκοπούς.

απόφαση. Ακόμα δηλαδή και αν υπάρξει παράβαση του νόμου ή ουσιώδους διάταξης του καταστατικού του, το σωματείο υφίσταται μέχρι να διαταχτεί η διάλυσή του απο το αρμόδιο δικαστήριο. Η εν λόγω διάταξη του Συντάγματος φυσικά, αναφέρεται στην ακούσια διάλυση του σωματείου που μπορεί να οφείλεται στους δυο αναφερόμενους λόγους ή σε λόγους έξω απο τη βούληση των μελών και που τελικά λαμβάνει χώρα με δικαστική απόφαση. Αντίθετα, η εκούσια διάλυση¹⁰ του σωματείου εντάσσεται στην γενικότερη συνεταιριστική ελευθερία και εξ'αυτου δεν μπορεί να εξαρτά την εγκυρότητά της από οποιαδήποτε δικαστική απόφαση ή άδεια. Η παρ. 2 τού άρθρου 12 αφορά λοιπόν την αναγκαστική διάλυση του σωματείου, όπως και κάθε άλλη επέμβαση ισοδύναμη προς τη διάλυση, όπως πχ τη συγχώνευση σωματείων, όπου απαιτείται δικαστική απόφαση. Το ΑΚ 104 παρ.2, ορίζει τη διάλυση του σωματείου αν τα μέλη του μείνουν λιγότερα απο 10, ενώ υποστηρίζεται ότι η διάλυση αυτή είναι αυτοδίκαιη και έτσι δεν χρειάζεται δικαστική απόφαση για να επέλθει. Η διάλυση όμως με αυτό τον τρόπο είναι σαφώς ακούσια και ως τέτοια χρειάζεται δικαστική απόφαση. Πώς να μην χαρακτηρίζεται ως ακούσια μια διάλυση που προκαλείται από την αποχώρηση της μειοψηφίας και συνεπώς από τον αποκλεισμό της αρχής της πλειοψηφίας¹¹. Πάντως είναι απολύτως σύμφωνη προς την αρνητική συνεταιριστική ελευθερία κάθε αυτόβουλη αποχώρηση, οποιουδήποτε μέλους των σωματείων και δεν μπορεί φυσικά να προταθεί το επιχείρημα της αδυναμίας συνέχισης της λειτουργίας του σωματείου για να εμποδιστεί η αποχώρηση μέλους, καθώς κάτι τέτοιο αντίκειται κατ' ευθείαν στις συνταγματικές επιταγές. Ούτως η άλλως ο ΑΚ 104 εάν αναγνωσθεί ως πρωτεύων

---

¹⁰ Εκούσια διάλυση ρυθμίζεται στον ΑΚ αρθρα 103, 104

¹¹ Βλ ΑΚ 93, 99, 103

κανόνας δικαίου, ορίζει ως αναγκαία την παραμονή δέκα τουλάχιστο ατόμων για τη νόμιμη λειτουργία του σωματείου. Συνεπώς, σε αντίθετη περίπτωση η λειτουργία καθίσταται παράνομη και πληρείται η αναφερόμενη στο άρθρο 12 παρ. 2 του Συντάγματος «παράβαση νόμου», ώστε να απαιτείται δικαστική απόφαση για να επέλθει τελικώς η διάλυση.

Το ΑΚ 105 άρθρο, ορίζει τις περιπτώσεις αναγκαστικής διάλυσης του σωματείου με απόφαση του κατα τόπον αρμόδιου Πρωτοδικίου. Ο ορισμός πάντως της υποχρεωτικής διαλύσεως έχει να κάνει με το ακούσιο εκ μέρους των μελών και όχι με την υποχρέωση του Πρωτοδικίου να διατάξει την διάλυση. Βρίσκεται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου να αποφανθεί κατα πόσο πληρώθηκε τελικώς ή όχι η περίπτωση 3 του ΑΚ105, αν δηλαδή ο σκοπός ή η λειτουργία του σωματείου κατέστησαν παράνομοι, ανήθικοι ή αντίθετοι προς τη δημόσια τάξη¹², τις διατάξεις εκείνες, δηλαδή, αναγκαστικού δικαίου (jus cogens) που συγκροτούν τα θεμέλια του κρατικού, κοινωνικού και οικονομικού συστήματος της χώρας μας.

Το δικαστήριο οφείλει πάντως να ερευνήσει εάν πραγματικά παραβιάστηκε η συνταγματική επιταγή νομιμότητας που προκύπτει από το άρθρο 12 παρ. 2 του Συντάγματος και να μην καταφεύγει στη διάλυση των σωματείων παρα ως έσχατη λύση, όταν ειδικά μπορούν να ληφθούν ηπιότερα μέτρα, χωρίς παράλληλα να καταλύεται η αρχή της νομιμότητας.

Ομοίως, σε περιπτώσεις παράβασης ουσιώδους διάταξης του καταστατικού, το αρμόδιο δικαστήριο μπορεί να διατάξει την διάλυση του σωματείου. Είναι και πάλι ενδεδειγμένο το δικαστήριο κινούμενο στα πλαίσια της συνταγματικής πρωτίστως ρύθμισης, να εξετάσει αν η παραβιαζόμενη καταστατική διάταξη είναι όντως ουσιώδης, ώστε τελικώς να δικαιολογείται το βαρύτερο πλήγμα το οποίο μπορεί να

---

¹² Κατά την ΑΠ 1572/81 (ολ), η έννοια της δημόσιας τάξης περιλαμβάνει και την έννοια των χρηστών ηθών, ενώ και τις δυο αξιολογικές έννοιες χαρακτηρίζει ρευστότητα αφού το περιεχόμενό τους εξαρτάται και προσδιορίζεται από τις αντιλήψεις που επικρατούν

επιβληθεί στο σωματείο: η απώλεια της νομικής προσωπικότητας, πλήγμα το οποίο το οδηγεί στην εκκαθάριση και τελικά στη διάλυση.

Απο συνταγματολογική σκοπιά οι απαριθμούμενες στον ΑΚ περιπτώσεις διάλυσης, είναι χρήσιμες μόνον εάν αντιμετωπιστούν υπό το ευρύτερο πνεύμα που διέπει το άρθρο 12 του Συντάγματος. Μόνον εάν ληφθεί υπ'όψη η γενικότερη συνεταιριστική χειραφέτηση που επεδίωξε ,ρητώς, ο ίδιος ο συντακτικός νομοθέτης¹³, μπορεί πραγματικά να βρεθεί το ορθό μέτρο στη χρησιμοποίηση των εν λόγω διατάξεων στις αίθουσες των δικαστηρίων .

---

¹³ Είναι περισσότερο εμφανής η πρόθεση του Έλληνα νομοθέτη να χειραφετήσει στο μέγιστο δυνατό βαθμό τη συνεταιριστική ελευθερία, αν αντιπαραβληθεί το 12 άρθρο με αντίστοιχες διατάξεις άλλων ευρωπαϊκών συταγμάτων.

ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΕΛΛΗΝΕΣ?

Κατα τη λεκτική διατύπωση της συνταγματικής διάταξης, μέλη του σωματείου μπορούν να γίνουν μόνον οι Έλληνες¹⁴ πολίτες, Πράγματι, οι αλλοδαποί φαίνονται να στερούνται το δικαίωμα της συνεταιριστικής ελευθερίας, όπως αυτο επιφυλάσσεται στους έχοντες την ελληνική ιθαγένεια κατα το άρθρο 12 του Συντάγματος. Παλαιότερα η νομολογία κινήθηκε σε αυτό το πλαίσιο, με αποτέλεσμα να σπανίζει η εμφάνιση αλλοδαπών υπήκοων στα βιβλία των μελών των σωματείων και ακόμη περισσότερο στη διοίκηση των σωματείων. Ο Έλληνας νομοθέτης έχει κυρώσει την Ε.Σ.Δ.Α¹⁵, το άρθρο 11 της οποίας αναγνωρίζει σε κάθε πρόσωπο¹⁶ το δικαίωμα απόλαυσης της συνεταιριστικής ελευθερίας, όπως και το δικαίωμα ίδρυσης, με άλλους, συνδικάτων και προσχώρησης σ'αυτά. Σύμφωνα με το 28 άρθρο του Συντάγματος, η εν λόγω διεθνής σύμβαση έχει τυπική ισχύ υπέρτερη των κοινών νόμων και έτσι ουσιαστικά όλοένα και αυξάνεται η συμμετοχή αλλοδαπών στα σωματεία, καθώς ελλείπουν τα νομικά επιχειρήματα υπέρ της απαγόρευσης της συμμετοχής τους, Χαρακτηριστικά μνημονεύονται δυο (αντιφατικές) αποφάσεις του ιδίου δικαστηρίου, το οποίο στην πρώτη απόφαση έκρινε παράνομο το καταστατικό σωματείου που τα μέλη του ήταν αποκλειστικά αλλοδαποί, χωρίς την πρόβλεψη συμμετοχής Ελλήνων στη διοίκηση του¹⁷. Δύο χρόνια μετά σε άλλη απόφασή του έκρινε ότι το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι το οποίο επιφυλάσσεται συνταγματικά στο άρθρο 12 στους

---

¹⁴ Ο όρος «Έλληνες» περικλείει και τις Ελληνίδες όπως προκύπτει από την αρχή της ισότητας ανδρών-γυναικών που καθιερώνεται στο άρθρο 4 παρ, 2 του Συντάγματος

¹⁵ Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

¹⁶ Δεν νοούνται αποκλειστικά τα φυσικά πρόσωπα

¹⁷ ΠρΑθ 4311/1984, ΝοΒ (33) 1985 σ, 1922

Έλληνες πολίτες, επεκτείνεται με τη διάταξη του άρθρου 25 και στους αλλοδαπούς¹⁸. Με την απόφαση αυτή δηλαδή φανερώθηκε η προσήλωση της δικαστικής εξουσίας στο σκοπό του συντακτικού νομοθέτη, που δεν ήταν άλλος εν προκειμένω, από την νομοθετική εξομοίωση των ημεδαπών με τους αλλοδαπούς, όσον αφορά το ατομικό δικαίωμα της συνεταιριστικής ελευθερίας

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΑΠΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ ΑΠΟ ΑΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Οι ενώσεις προσώπων που δεν αποτελούν σωματείο προβλέπονται στην ΑΚ 107 και πρόκειται για ενώσεις που επιδιώκουν την ανάπτυξη ορισμένης κοινής δραστηριότητας για την επίτευξη κάποιου σκοπού. Πρόκειται για τις άτυπες μορφές συνένωσης οι οποίες δεν ακολουθούν τη διαδικασία απόκτησης νομικής προσωπικότητας, χωρίς, παρα ταύτα, το γεγονός αυτό να μειώνει το επίπεδο της συνταγματικής προστασίας που απολαμβάνουν. Το Σύνταγμα στο άρθρο 12 επιφυλάσσει τις ίδιες εγγυήσεις και για τις δυο μορφές

---

¹⁸ ΠρΑθ 1834/1986 ΝοΒ (35) 1987

ενώσεων, τυπικές και άτυπες¹⁹. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει ότι μέλημα του συντακτικού νομοθέτη υπήρξε η κατοχύρωση της συνεταιριστικής ελευθερίας στην καθολικότητά της και όχι η βαθμηδόν κατηγοριοποίησή της.

Διαφορετική είναι η συνταγματική αντιμετώπιση για κάποιες άλλες μορφές που ενώ έχουν σωματειακή δομή, αποτελούν στην πραγματικότητα εταιρικούς τύπους. Ως επί το πλείστον οι εταιρικοί τύποι που ακολουθούν τη σωματειακή μορφή είναι οι κεφαλαιουχικές εταιρίες²⁰. Οι λόγοι της επιλογής της σωματειακής δομής στις κεφαλαιουχικές εταιρίες προκύπτει άνετα από τη φύση, τα χαρακτηριστικά και τον τρόπο λειτουργίας τους²¹.

Το άρθρο 12 του Συντάγματος δεν περιλαμβάνει στο προστατευτικό του πεδίο οποιαδήποτε μορφή ένωσης με σκοπό κερδοσκοπικό. Οι ενώσεις αυτές συναντούν τη συνταγματική προστασία στη γενική διάταξη του άρθρου 5 παρ 1 και αν η ίδρυση και η λειτουργία τους αποτελεί βασική μορφή συμμετοχής στην ιδιωτική μορφή της χώρας και βασική μορφή εμφάνισης ιδιωτικής οικονομικής πρωτοβουλίας προστατεύονται και με το 106 άρθρο παρ, 2 του Συντάγματος²².

---

¹⁹ Διαφορετική αντιμετώπιση εισάγει το ΑΚ 107 άρθρο το οποίο θέτει την άτυπη μορφή ενώσεως υπό το καθεστώς της αστικής εταιρίας, ασχέτως του σωματειακού η μη χαρακτήρα της ενώσεως, αποκλείει όμως όσες διατάξεις δεν εναρμονίζονται με το σωματειακό χαρακτήρα της ένωσης όπως πχ οι ΑΚ 766, 767, 773, 775.

²⁰ Ανώνυμη εταιρία, εταιρία περιορισμένης ευθύνης, ετερόρρυθμη κατα μετοχές εταιρία

²¹ Βλ σχετικά Ν Κ Ρόκα, Εμπορικές Εταιρίες, σελ 8

²² Βλ σχετικά Α Δημητρόπουλο, Συνταγματικά Δικαιώματα, Γεν Μερους

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σωματείο προστατεύεται στο άρθρο 12 ως μια λειτουργική οντότητα. Η συνταγματική προστασία δηλαδή, δεν απευθύνεται μόνο στα μέλη του αλλά πολύ περισσότερο στο ίδιο το σωματείο ως σύνολο, εξασφαλίζοντας την απρόσκοπτη λειτουργία του.

Η συνεταιριστική ελευθερία πέρασε από πολλές διακυμάνσεις κατά τη διάρκεια της ελληνικής συνταγματικής ιστορίας, με τις ρυθμίσεις του ισχύοντος Συντάγματος να της έχουν προσδώσει μια ιδιαίτερη υφή. Με το ιδιαίτερο και προσεκτικά διαμορφωμένο πλέγμα δικαιωμάτων-εξωτερικών και εσωτερικών- με τα οποία εξοπλίζει τόσο τα μέλη όσο και τις ίδιες τις ενώσεις, το άρθρο 12 Συντ παρέχει μια σταθερή θεσμική βάση για την ύπαρξη του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι και μάλιστα μια βάση που αποδεικνύεται αρκετά ανθεκτική και σύγχρονη. Σκοπός του συντακτικού νομοθέτη ήταν να εκδημοκρατίσει στο μεγαλύτερο δυνατό

βαθμό την ύπαρξη και τη λειτουργία των ενώσεων προσώπων. Η παροχή του δικαιώματος αυτού με την «άφθονη» δόση ελευθερίας όπως προκύπτει από την ανάγνωση της διάταξης, αποτελεί ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα της κοινωνικοποίησης του κράτους

ΛΗΜΜΑΤΑ

- Ένωση προσώπων
- Φορείς συνταγματικών δικαιωμάτων
- Σωματείο
- Συνεταιρίζεσθαι

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

- ΑΠ 470/1979 ΝοΒ 28,273
- ΑΠ 1572/1982, ολ
- ΑΠ 1375/1989, ΕλλΔνη 1992,30
- ΠΠρΑθ 556/1980 ΝοΒ 35,339
- ΠρΑθ 4311/1984, ΝοΒ (33) 1985

- ΠρΑθ 1834/1986, ΝοΒ (35) 1987

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δημητρόπουλος Α., Συνταγματικά Δικαιώματα, Γενικό Μέρος, Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου τόμος Γ'-ημίτομος Ι
- Δημητρόπουλος Α., Συνταγματικά Δικαιώματα, Ειδικό Μέρος, Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου, τόμος ΙΙΙ-ημίτομος Β'
- Δαγτόγλου ΠΔ, Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα, τόμοι Α'κ Β'
- Κασσιμάτης/Μαυριάς, Η Ερμηνεία του Συντάγματος ΙΙ
- Χρυσόγονος Κ, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα
- Τσάτσος Δ, Συνταγματικό Δίκαιο, τόμος Γ', Θεμελιώδη Δικαιώματα, Γενικό Μέρος
- Γεωργιάδης/Λιακόπουλος, Σωματεία, Άσκηση Οικονομικής Δραστηριότητας Υποταγμένης στην Κύρια Επιδίωξη
- Ρόκας Κ, Εμπορικές Εταιρίες

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

- Κέντρο Συνταγματικών Ερευνών

